

Α. ΞΕΝΟΦΩΝ ΓΡΥΛΛΟΥ ΕΡΧΙΕΥΣ

1. Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Στοιχεία για τη ζωή του:

- γεννήθηκε (μεταξύ 431 και 429 π.Χ.) στο δήμο της Ερχιάς της Αττικής
- ο πατέρας του Γρύλλος ήταν εύπορος κτηματίας
- ο Ξενοφών πήρε καλή μόρφωση και υπηρέτησε στο σώμα των Ιππέων
- γνώρισε το **Σωκράτη**
- συμμετείχε στο μισθοφορικό σώμα των δέκα χιλιάδων στην υπηρεσία του **Κύρου**
- παρέμεινε ως μισθοφόρος στο βασιλιά της Θράκης
- παντρεύτηκε τη Φιλησία
- επαφή με μονάδες του σπαρτιατικού στρατού, γνωριμία με τον **Αγησίλαο** και **εξορία** του στην Αθήνα
- οι Σπαρτιάτες του προσέφεραν «προξενίαν» και του παραχώρησαν ένα κτήμα στο **Σκιλλούντα**, όπου έζησε 20 χρόνια
- μετακόμιση στην Κόρινθο
- άρση του ψηφίσματος για την εξορία του ξενοφώντα και **επιστροφή στην Αθήνα**
- οι γιοι του - Γρύλλος και Διόδωρος - υπηρέτησαν στον αθηναϊκό στρατό. Ο Γρύλλος σκοτώθηκε πολεμώντας κατά των Θηβαίων στη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.)
- πέθανε μετά το 355 π.Χ.
-

2. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

α) ΤΑ ΕΡΓΑ

α) Να παρουσιάσετε την ειδολογική κατάταξη των έργων του Ξενοφώντα

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Κύρου Άνάβασις

Ελληνικά

Άγησίλαος

Λακεδαιμονίων Πολιτεία

ΣΩΚΡΑΤΙΚΑ

Άπολογία Σωκράτους

Άπομνημονεύματα

Συμπόσιον

Οικονομικός

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ

Περὶ ἵππηκῆς

Ἴππαρχικός

Ἰέρων

Πόροι ἢ Περὶ Προσόδων

β) Να κατατάξετε χρονολογικά τα έργα του Ξενοφώντα

- προηγήθηκαν τα ιστορικά
- ακολούθησαν τα Σωκρατικά
- τελευταία γράφτηκαν τα διδακτικά
- ενδείξεις υπάρχουν και για τη «στρωματική» συγγραφή ορισμένων έργων (Ελληνικά)

β) ΟΙ ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ

α) Ποιες μορφές άσκησαν βαθύτατη επίδραση στην προσωπικότητα του Ξενοφώντα και γιατί;

- Σωκράτης - πρότυπο ζωής
- Αγησίλαος - ηγετικά προσόντα και απλότητα συμπεριφοράς

β) Ποια θέματα διαπραγματεύεται στα έργα του;

- **Άγησίλαος:** δεν είναι αυστηρά ιστορικό έργο. Πρόκειται για ανασύνθεση του υλικού των *Ελληνικῶν* και μια τελική εγκωμιαστική βιογραφική έκθεση.
- **Λακεδαιμονίων Πολιτεία:** θαυμασμός για τη στρατιωτική οργάνωση, τις κοινωνικές συνήθειες και τη σταθερότητα των θεσμών της Σπάρτης.
- **Κύρου Παιδεία:** **πρώτη μυθιστορηματική βιογραφία.** Αναπτύσσει τις ιδέες του σχετικά με την εκπαίδευση του ιδανικού ηγέτη και την επίδραση της οικογένειας σ' αυτήν.
- **Άπολογία Σωκράτους:** ο Σωκράτης απορρίπτει την κατηγορία ότι δεν πιστεύει στους θεούς και προβάλλει την ηθική και τη σοφία του.
- **Άπομνημονεύματα Σωκράτους:** συζητήσεις και διάλογοι του Σωκράτη
- **Συμπόσιον:** μια συντροφιά μαζί με το Σωκράτη συζητάει για έρωτα
- **Οικονομικός:** ο Ισχύμαχος εκθέτει στο Σωκράτη τις απόψεις του για το πρότυπο του καλού οικογενειάρχη και του ικανού κτηματία.
- **Περί ίππηκής:** οδηγίες για την καλύτερη περιποίηση και χρησιμοποίηση των αλόγων.
- **Ίππαρχικός:** οργάνωση και θέματα τακτικής για τον αρχηγό του ιππικού.

- Ίέρων: ο τύραννος των Συρακουσών και ο ποιητής Συμωνίδης συζητούν για τις διαφορές ανάμεσα στη ζωή του απόλυτου μονάρχη και του απλού πολίτη.

- **Πόροι ή Περί Προσόδων:** λύσεις για την εξυγίανση της Αθήνας

γ) Τι γνωρίζετε για το έργο του Ξενοφώντα «**Κύρου Ανάβασις**»;

- το πρώτο κείμενο ιστορικής απομνημονευματογραφίας που σώθηκε
- καταγραφή προσωπικών εμπειριών από την εκστρατεία του Κύρου και τις περιπέτειες των Ελλήνων μισθοφόρων

δ) Τι γνωρίζετε για τα «**Ελληνικά**» του Ξενοφώντα;

- είναι το μόνο ιστορικό σύγγραμμα του 4^{ου} αι. π.Χ. που έχει σωθεί
- αποτελεί τη σπουδαιότερη πηγή για τα γεγονότα της περιόδου 411-362 π.Χ.

3. Ο ΞΕΝΟΦΩΝ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

α) Η πίστη του σε αξίες

- παρά την αντιπάθειά του προς ό,τι θεωρούσε μειονεκτήματα ή ακρότητες της αθηναϊκής δημοκρατίας, περιγράφει με εντιμότητα τις αγριότητες καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων και καταδικάζει την αυθαιρεσία της εξουσίας
- Παρά το θαυμασμό του για τους θεσμούς, την ιστορία και την πολιτική πρακτική της Σπάρτης, αποδοκιμάζει έντονα την κατάληψη της Καδμείας, της Ακρόπολης της Θήβας, από τους Σπαρτιάτες (382 π.Χ.) και αποδίδει σε θεϊκή τιμωρία την ήττα τους από τους Θηβαίους και την παρακμή της δύναμής τους.

4. Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΟΥ

α) Να εντοπίσετε τα ενδιαφέροντα στοιχεία στα έργα του Ξενοφώντα

- σαφήνεια και ακρίβεια στην έκφραση
- απόλυτη ακρίβεια περιγραφής των χώρων που εξελίχθηκαν τα γεγονότα
- ζωντάνια της γραφής
- ολοζώντανη δραματική αναπαράσταση εντυπωσιακών γεγονότων
- σκιαγράφηση ηγετικών προσωπικοτήτων

β) Πώς αξιολογήθηκε το έργο του Ξενοφώντα από τους φιλολόγους της αλεξανδρινής εποχής και της ρωμαϊκής;

Οι φιλόλογοι της **αλεξανδρινής** εποχής τον κατέτασσαν με τους προκατόχους του, Ηρόδοτο και Θουκυδίδη

Στη **ρωμαϊκή** εποχή τον ξεχώρισαν:

- γιατί είχε συνδεθεί με τη φιλολογία γύρω από το Σωκράτη
- για την απλότητα του ύφους του, την καθαρότητα των νοημάτων

β) Ποια θέση κατείχαν τα έργα του Ξενοφώντα την περίοδο της Αναγέννησης ως τις μέρες μας;

Η **Κύρου Ἀνάβασις** χρησιμοποιήθηκε ως διδακτικό βιβλίο για:

- την απλότητα του ύφους του
- τη ζωντάνια της περιγραφής
- την έξαρση της πειθαρχίας και της ανάληψης πρωτοβουλίας

Τα **Ἀπομνημονεύματα Σωκράτους** εκτιμήθηκαν για το πλήθος των ανεκδότων από τη ζωή του μεγάλου φιλοσόφου.

Ο **Ἀγησίλαος** εκτιμήθηκε για την προβολή των αρετών του ιδανικού ηγέτη

Η **Κύρου Παιδεία** για τα παιδαγωγικά και τα ρομαντικά στοιχεία της.

5. ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

α) Δώστε ένα συνοπτικό διάγραμμα του περιεχομένου των επτά βιβλίων των Ελληνικών

Α' Ενότητα: Γεγονότα της τελευταίας περιόδου του πελ'κού πολέμου (411-404 π.Χ.).

Β' Ενότητα: Τριάκοντα τύραννοι, αποκατάσταση της δημοκρατίας, σχέσεις Σπάρτης με Πέρσες, ανταλκίδειος ειρήνη (386 π.Χ.).

Γ' Ενότητα: Ἀνοδος της Θήβας, συγκρούσεις Θηβαίων- Σπαρτιατών, μάχη στα Λεύκτρα (371 π.Χ.) μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.).

Β. Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (431-404 π.Χ.)

α) Αρχή και τέλος του πελοποννησιακού πολέμου.

Αρχή: αφινιδιαστική επίθεση των Θηβαίων εναντίον των Πλαταιών

Τέλος: πλήρης ήττα του ναυτικού των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς και παράδοση της Αθήνας.

β) Να αναφέρετε τα αίτια του πελοποννησιακού πολέμου.

Τα αίτια του πολέμου:

- αντίθεση Αθήνας - Σπάρτης σε πολλούς τομείς (πολιτικό, στρατιωτικό, κοινωνικό, ιδεολογικό, πολιτιστικό)
- σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στην Αθήνα και σε συμμάχους της Σπάρτης στην περιοχή του Ιονίου και της Κάτω Ιταλίας, στο Βόσπορο, στο Σαρωνικό.
- *βαθύτερη αιτία*: ο φόβος που προκαλούσε στους Σπαρτιάτες η συνεχής ανάπτυξη της οικονομικής και στρατιωτικής δύναμης της Αθήνας

γ) *Να απαριθμήσετε τις αφορμές του πελοποννησιακού πολέμου*

- επέμβαση των Αθηναίων στη διένεξη Κορινθίων και Κερκυραίων (433 π.Χ.)
- επέμβαση των Κορινθίων στη Χαλκιδική υπέρ των κατοίκων της Ποτειδαίας που αποστάτησε από την αθηναϊκή συμμαχία.
- «Μεγαρικό Ψήφισμα»
- Κατάληψη της Αίγινας από τους Αθηναίους
- *τελική αφορμή*: επέμβαση των Θηβαίων στις Πλαταιές

δ) *Ποιες είναι οι φάσεις του πελοποννησιακού πολέμου;*

α) **Ο δεκαετής ή Αρχιδάμειος πόλεμος** (431-421 π.Χ.)

β) **Η εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία** (415- 413 π. Χ.)

γ) **Ο πόλεμος στο Ανατολικό Αιγαίο** (413-405 π.Χ.)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Δώστε με πολύ συντομία τα βιογραφικά στοιχεία του Ξενοφώντα.
2. Ποια είναι τα έργα του;
3. Ποιες είναι οι ιδέες που προβάλλονται μέσα από τα έργα του;
4. Ποια είναι τα κυριότερα ενδιαφέροντά του;
5. Τι γνωρίζετε για τον Ξενοφώντα ως ιστορικό;
6. Ποιες οι απόψεις του για την πρόνοια των θεών;
7. Πώς αποδεικνύεται η απήχηση που είχαν τα έργα του Ξενοφώντα μέσα στο πέρασμα του χρόνου;
8. Δώστε ένα συνοπτικό διάγραμμα του περιεχομένου των επτά βιβλίων των Ελληνικών.
9. Ποια ήταν τα αίτια του πολέμου και ποιες οι αφορμές του;
10. Αναφερθείτε περιληπτικά στις φάσεις του πολέμου.